

ПРОЛЕТАРІ

УСІХ

КРАІН

ЄДНАЙТЕСЬ

КОМУН КУЛЬ

ТА.

№ 1

**КИЇВ — ХАРКІВ.
ТРАВЕНЬ. 1924.**

Орган Асоціації Комункул

ГОЛОС КОМУНКУЛЬТУРА

Орган Асоціації комункультовців

Адреса Редакції: Київ, вул. Леніна 8, пом. 1

Редагує Колегія. Відповідальний

Редактор **МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО**

№ 1

В КИЇВ-ХАРКІВ

ТРАВЕНЬ 1924

Пролетарі усіх країн, єднайтесь!

ЗМІСТ № 1

Наши установки ■ **Михайль Семенко:** Центр и ячейки Коммукульты ■ **Ол. Слісаренко:** Організаційна структура Центр Комункульты ■ **А. Чужий:** План праці осередку АСКК на периферії ■ **Глеб Затворницький:** Електрифікація голів ■ **Ол. Слісаренко:** „Ху“ та мистецтво ■ **Левко Ковалів:** Дорогу Фото ■ **Гео Шкурулій:** Монтаж Слова ■ **Я. Савченко:** Глухота чи провокація ■ **Етапи роботи комункультовців:** За третій фронт.—Публічні виступи АСКК.—Комункультовці на периферії ■ **Ленін та Опера** ■ **Жорж:** „Інсценіровка“ АСПФ чи недостойна політика „Гарту“?

Окладанку конструкції **Левка Ковальова** виконано друкарським набором учнями **Київської Школи Поліграфвиробництва**

Друковано в Київській Школі
Поліграфвиробництва.

НАШИ УСТАНОВКИ

І. УСТАНОВКА НА КОМУНИЗМ.

Коммунистическая культура должна строиться в определенном ей свойственном плане; отсюда следует, что основания культуры коммунистического общества не могут закладываться в плане буржуазной культуры, а должны опираться на свою специальную установку, вытекающую из общей производственной установки.

ЧТО БЫЛО?

Эпоха капитализма в культуре характеризовалась общей разделенностью и замкнутостью в себе отдельных отраслей культуры и их гипертрофией,—а все это находилось в согласии с характером паразитарного класса. Наука, техника, искусство, будучи разделенными в плане культурного строительства, порождают жречество замкнутых каст, производящих ценности для небольшого круга людей (буржуазные ученые, поэты, инженеры и т. д.)

ЧТО ЕСТЬ?

Советское строительство на 3 фронте совершается без определенного плана, благодаря чему мы наблюдаем большое разнообразие подходов и попыток, а в общем счете получается излишняя растрата общественной энергии и опасность затяжки процесса изживания буржуазных идей и влияний, что неминуемо должно отразиться и на успехе нашей борьбы за коммунизм.

ЧТО ДОЛЖНО БЫТЬ?

Дифференциация отдельных отраслей культуры, разобщенность и независимость различных категорий общественной жизни—тру-

да, быта, культуры— есть враждебное для пролетариата явление, и потому согласованность, координация всех отраслей и выявление жизни с целью регулирования их одним центром является необходимой предпосылкой установки на коммунизм.

За последние годы советского строительства выкристаллизовались основные начала коммунистической установки (НОТ, ЛВ, усиление течений, организующих искусство). В настоящее время имеется совершенно достаточно опытного материала для того, чтобы провести резкую грань между организацией и дезорганизацией, чтобы выработать определенный план охвата в определенном направлении всех сторон человеческой деятельности. Мы с определенным уклоном должны разобраться в путанице современного культуростроительства, чтобы из океана намеков и нащупываний выловить все положительные элементы, укладываемые в установку на коммунизм, а остальное, ненужное, как сор, решительно выбросить из жизни. Мы должны стать или на путь организации, с ясными перспективами на будущее, или же должны сознаться, что стихия сильнее нас и что мы плывем по морю тьмы. Другого выхода нет.

Ассоциация Коммукультовцев продвигается по первому пути. Вот почему наши лозунги —

**Плановая Организация Производства,
Плановая Организация Труда,
Плановая Организация Быта,
Плановая Организация Культуры.**

Это и есть установка НА КОМУНИЗМ.

II. ЦЕЛЕВАЯ УСТАНОВКА БЫТА.

ЧТО БЫЛО?

Быт до-коммунистический был построен на почве широчайшего развития эксплуатации трудящихся масс, связанных выгодными для эксплуататоров законами обрядов, буржуазной этики, норм капиталистического права и т. д. при чем все это направлялось для распыления и дезорганизации рабочих масс. В отношении человека к человеку культивировалась враждебность отдельных членов трудящейся массы или их групп (по национальной линии) между собой. Противоречия буржуазного общества доставляли угнетенным массам море страданий и вызвали потребность в перестройке быта с точки зрения трудящихся, что должно привести к мировой коммунистической революции.

ЧТО ЕСТЬ?

Фабрики, заводы, земля, орудия производства перешли в руки рабочих и крестьян СССР в Октябре 1917. В сознание рабочего вносится научная ясность в понимании процессов, вокруг него совершающихся. По производственной линии—вместо детали машины рабочий становится сознательным участником в плановом построении производства. Степень сознательности в плановом участии рабочего есть степень его производственной зрелости, а уже это делает невозможным его эксплуатацию и в то же время расширяет возможности улучшения данного производства, при чем выгодами от этого улучшения пользуется сам рабочий класс. В противовес распыленности, дезорганизации рабочего класса противопоставляется рост солидарности, спайки, когда силы не истрачиваются на борьбу всех против всех, а организуются для борьбы с природой, для увеличения благ трудящихся. На предприятиях, по рабочим клубам господствует новый дух, там культивируются и выкристаллизовываются элементы нового быта („звездины“ и т. д.) Одновременно с этим и до настоящего времени наблюдаются попытки внедрения в рабочую среду и особенно—менее стойкую—среду рабоче-крестьянской молодежи духа буржуазной эпохи, заносимой всякого рода попутчиками и приспособляющимися „под пролетариат“ интеллигентами (особенно со стороны искусства в виде „пролетарской“ литературы, театра и т. д.)

ЧТО ДОЛЖНО БЫТЬ?

Необходимо закончить собрание накопленного за годы революции и советстроятельства опыта, произвести учет и упорядочить

здоровые, пролетарские элементы в строительстве и борьбе за новый быт для концентрации и установки их в план коммунистического быта. Надо придать линии продвижения нового быта устойчивый характер и пронизывать ее духом плановой организации и рационализации. Физкульт (спортивная быта), гигиена, разумно-рациональный отдых и труд,—вот почва для оздоровления современного быта. **Плановая Организация Быта**, как средство укорочения пути к коммунистическому быту,—на помощь КОМпартии на экономическом фронте,—

ВОТ УДАРНАЯ ЗАДАЧА

коммукультовцев по конкретизации всех достижений борьбы за новый быт.

III. ЦЕЛЕВАЯ УСТАНОВКА КУЛЬТУРЫ.

Ассоциация Коммукультовцев, сражаясь против попыток буржуазной гегемонии в области надстроек, устанавливает культуру на **НАУКОТЕХНИКУ**, как отправной пункт культстроительства в переходную эпоху и как установку на коммунизм всего идеологического фронта. Наука и Техника, тесно сросшиеся по признаку разделения труда (теория и практика, исследование и применение) среди всех участков культурного фронта самые близкие рабочему классу, ибо непосредственно связаны с бытом и производством.

ЧТО БЫЛО?

Научные и технические знания, в целях наилучшей эксплуатации, были монополизированы буржуазией. Лишь жалкие обрывки знаний выбрасывались в массы исключительно постольку, поскольку это было необходимо для капиталистического производства. Эти обрывки знаний громко назывались демократизацией знания и на фоне такой постановки дела процветала поголовная безграмотность трудящихся масс и наравне с этим тончайшее развитие „чистых“ идеологических форм (философия, искусство и др.)

ЧТО ЕСТЬ?

В противовес монополизации знания группами эксплуататоров и „жрецами“ знания, центр накопления научного и технического опыта переносится в самые основы производства. Поголовная грамотность к десятой годовщине Октября—вот установка освобожденного пролетариата. Ориентировка в проблемах жизни и производства тесно соединяется с ориентировкой и постижением все-

ми трудящимися „тайн“ науки и техники. Распространение заинтересованности в массах вопросами науки и техники является актуальной задачей Соввласти. С надобных высот наука и техника входят в производство, быт и вносят дух ясности и бодрости во все сферы человеческой деятельности и жизни. **Наукотехника**, как ось 3-го фронта, становится тем морем, куда вливаются для последнего успокоения и расстворения отдельные отрасли культуры, существовавшие в буржуазных условиях, как равноценные части идеологического фронта (напр. философия, искусство).

ЧТО ДОЛЖНО БЫТЬ?

Культивирование основ и принципов наукотехники (любезнательности, изобретательства), придание им характера универсальности, близости массам (массовая научно-техническая практика) является первостепенным вопросом активного влияния на идеологический фронт в сторону выветривания на этом фронте всевозможных ущелий и пещер, где скопляются нездоровые испарения уничтоженного экономически и политически класса буржуазии. Учет, калькуляция, контроль, произведенные в массиве накопленных знаний, дадут нам рельсы, установить центр плановой организации культурного фронта. В круг интересов науки и техники постепенно, но неуклонно должны втягиваться широкие пролетарские массы города и деревни; неорганизованное, стихийное, „нутряное“ творчество широких масс, которое без руля втягивается в аппараты безустановочных, пролетарских (только по своим устремлениям) организаций—литературных, драматических и т. д., где захлестывается и обрабатывается инертным влиянием традиций буржуазных художественных установок,—это „творчество“

необходимо устанавливать на рельсы наукотехники и от них исходить. **НОТ** и ее преломление в культуре и жизни, целесообразное использование времени, механизация производства и особенно сельско-хозяйственная индустрия, американизация быта (особенно в крестьянской стране),—вот ударные требования момента и реальность их подтверждается общей установкой культуры на наукотехнику. Все это нужно особенно действенно пропагандировать. Как средство вязывания широких масс в круг интересов и задач наукотехники, в организованном влиянии на наш быт должны занять доминирующее значение наравне с революционными (политическими) праздниками—праздники научно-технические, —напр. машины, радио, воздухоплавание и т. д.

Вот почему надо оставить попытки объединения культурно-просветительных задач Соввласти вокруг „художественных“ образований и исходя из них (литераторствующие общества),—вот почему надо ориентировать, устанавливать и организовывать всю советскую работу на 3-м фронте вокруг научно-технических объединений и исходя из них. „Пролетарское искусство“ есть лазейка, через которую происходит контрабандный ввоз оставшихся товаров капиталистического лавочника—

- „Пролетарского“ идеализма,
- „Пролетарской“ мистики,
- „Пролетарского“ жречества,
- „Пролетарской“ фальсификации и
- „Пролетарской“ спекуляции.

Ассоциация Коммукультовцев работает в плане установки культуры на коммунизм, и ее лозунг—

**ПЛАНОВАЯ
ОРГАНИЗАЦИЯ КУЛЬТУРЫ.**

Нам треба чого б це не коштувало поставити собі завданням для оновлення нашого держапарату: по-перше—вчитися, по-друге—вчитися й по-третє—вчитися, а потім перевірити це, щоб наука у нас не залишалася мертвою буквою або модною фразою, щоб наука дійсно входила в плоть і кров, щоб вона зробилася складовим елементом побуту цілком і по-настоящему.

Ленін.

(В порядке постановки вопроса)

Воплощением КОМпартии, ее проводником в жизнь есть система СОВЕТОВ—Советская власть.

Проводником КОМпартии на 3-м фронте должна быть система—

КОМУНКУЛЬТОВ.

Коммукульт должен сделаться гибким в организационном отношении институтом, имеющим единый для всего 3-го фронта установочный хребет (опытно-идеологический и регулирующий центр управления, организации, инструктажа—госплан 3-го фронта) и одновременно могущим получить массовое распространение, наделяя специфическими признаками членов этого общества—

„КОМУНКУЛЬТОВЦЕВ“.

Эта задача может быть осуществлена путем учреждения ЦентрКК и низовых (первичных) ЯЧЕЕК его.

Коммукульт-центр есть Институт Коммунистической Культурной Установки и регулирующий орган в области деструктурирующих и конструирующих отраслей культуры. Для такого регулирования и управления (организации культурпроизводства) высший орган (Штаб) КК вырабатывает соответствующий курс для 3-го фронта, в согласии с политическим и экономическим курсом КОМпартии. Имея единую коммунистическую установку (П. О. Производства, П. О. Труда—НОТ, П. О. Быта, П. О. Культуры) КК-ЦЕНТР разбивает свою работу на секторы соответственно роду производства и характеру участка идеологических заданий, с таким расчетом, чтобы все участки фронта были связаны единым оперативным планом. В результате этого общая картина работы ЦКК будет иметь такой вид: антирелигиозная и антихудожественная пропаганда (деструктивный участок), организация быта, наукотехники и культ.-промышленности (конструктивный участок).

Общим лозунгом этой деятельности является—ближайшим (наиболее экономным) путем—

К КОМУНИЗМУ НА 3-м ФРОНТЕ!

ибо та же самая задача стоит перед КОМпартией на фронте политической борьбы и экономического продвижения.

Таким образом, ЦКК со своим Штабом есть вождь коммукультовского движения (в мас-

штабе отдельной Республики, СССР, интернациональном). Путем инструкций, приказов и распоряжений он проводит в жизнь коммунистические основы, вырабатывая нормы поведения, обязательные для своих членов—„коммукультовцев“.

Основа работы ЦКК—оперативный и производственный план, основа работы низовых ячеек КК—проведение в жизнь идей Коммунистической Культуры в направлении выработанного ЦКК плана на основе самостоятельности и тренировки (политической, профессионально-трудовой, культурной).

**НИЗОВАЯ ЯЧЕЙКА
КОМУНКУЛЬТА,**

организационно и идеологически связанная с Центром (Штаб КК отдельной Республики) является тем будирующим ядром коммукультовского движения в массах, которое внедряется во все уголки человеческой деятельности и общежития в форме основных по типу объединений—

РАБ'ЯЧЕЙКА КК—в каждом предприятии, учреждении, клубе и т. д.,

СЕЛЬ'ЯЧЕЙКА КК—в каждом производственном коллективе, обществе, при сельбуде и т. д.

ШКОЛЬ'ЯЧЕЙКА—в ВУЗ'е, труд. и проф. школе и т. д.

Фундаментом деятельности каждой низовой ячейки КК является удержание ЕДИНОЙ (универсальной) УСТАНОВКИ Коммунистической Культуры, которая есть единообразной для всех отраслей человеческой жизни и деятельности базой КК-движения.

Круг деятельности членов КК-ячеек охватывает цикл ОБЯЗАННОСТЕЙ, которые можно охарактеризовать такими элементами:

ПОЛИТИЧЕСКИЕ (гражданские) обязанности,—быть ОБРАЗЦОВЫМ ГРАЖДАНИНОМ Сов. Республики, активно участвовать в различных кампаниях КОМпартии и СОВвласти,—движение навстречу КОМпартии не сверху, а снизу, обязательное членство в обществах типа МОПР и т. д.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ (производственные) обязанности,—быть ОБРАЗЦОВЫМ участником производства и чл. ПРОФсоюза, проведение в жизнь начал НОТ и Управления, обязат. чл. кружков НОТ, ЛВ и т. д.

КУЛЬТУРНЫЕ обязанности,—обязательное проведение в жизнь полезных, по „добровольных“ начинаний Сов. власти, напр. типа О. Д. В. Ф., организация нового быта, антирелигиозная пропаганда, индустриализация быта, американизация сельбыта, обязат. членство клуба, регулирование труда и отдыха, обязат. гигиенические нормы, обязат. спортизация быта, активное внедрение в быт начал физкультуры и т. д.

ОРИЕНТИРОВКА—состоит в сознательном ориентировании в вопросах производства, политики, науко-техники, усвоении монистического принципа теории и практики, жизни и деятельности,—что достигается обязат. минимумом в области марксизма и ленинизма, выработки практических данных в связи с теоретическими, достижение научных знаний—учиться и учить других, активизация в научно-технической области на местах.

Рабочие от станка и рабоче-крестьянская молодежь воспитывающиеся в плане коммунизма—вот те резервы, откуда ячейки КК пополняют свой состав строителей Коммунистической Культуры и борются за нее.

КОМУНКУЛЬТ в целом, как организм, долженствующий внедриться в тело переходного общества, есть аппарат организации 3-го фронта на пути к коммунизму, аппарат смычки пролетариата с селянством в переходной период на основа плановой диктатуры пролетариата. Центр КК есть политический орган на 3-м фронте и Госплан по линии культ-производства в то время как ячейки КК есть центр втягивания и обработки широчайших масс на основе самостоятельности и дисциплины.

Опытно-Идеологическое Бюро Ассоциации Коммукультовцев вырабатывает организационную структуру КК и сферу его деятельности для проведения в жизнь.

Мих. Семенко.

О РГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ЦЕНТРУ КОМУНКУЛЬТУ

Перед авангардом пролетариату—Коммунистичною партією—в процесі виховання мас в дусі комунізму, стоїть невідкладне завдання—звести всю роботу по культурній установці до одного центру, який би визначав і основну ідеологічну лінію, і практичні завдання в галузі культурної роботи в біжучий момент.

Зараз вся культурна робота розпорошена між окремими органами. Так, фізичне виховання пролетариату провадить одна центральна установа, наукова організація праці у віданні спеціального органу, в галузі мистецтва працює Пролеткульт і т. д.

Завдяки такому розпорошенню, місця не мають вичерпуючих директив у всьому обсязі культурної роботи, немає одної ідеологічної лінії, що призводить до відсутності якогось плану в роботі та до ідеологічної плутанини.

І коли ми приглянемося до клубної роботи, до роботи різних студій, то побачимо, що і напрямок роботи, й ідеологічні передумови залежать персонально од керівника клубом, від його персональних поглядів, смаків, які часто-густо затрунені інтелігентщиною та міщанством.

Я не збираюся тут виносити огульного осуду, я хочу лише зауважити, що значна

частина товаришів могла б інакше підійти до роботи, коли б значіння особистих смаків було зведено на рівень директивами центрального керуючого органу.

Але не цим лише вичерпуються ненормальності існуючого стану річей в царині культроботи. Завдяки тому, що буржуазні заботи ще не розвіяні, в масах відчувається особливий потяг до тих ділянок культури які при буржуазному ладі були ознакою „аристократизму духа“. І цей потяг до „мистецтв“ підтримується спеціальними органами, не рахуючись з дійсними потребами. Завдяки цьому у драмгурток ішов і дорослий робітник, в гурток же, скажемо, фізкультури йшла виключно молодь. Дорослий робітник вважав для себе незручним брати участь у гімнастичних вправах, або спортивній грі і т. д. Очевидно, що така ненормальність могла б бути легко усунена при єдиному керуванню культроботою і досягнуто певної пропорційности заходів по окре-

Безумовна централізація і найсуворіша дисципліна пролетариату є необхідною передумовою для перемоги над буржуазією.

Ленін.

ним ділянкам культури в згоді з вимогами життя.

Перелом в робітничій масі в цьому напрямі помітно. По статистиці Київської Губпрофради робітництву починає набридати Пролеткультовська вокально-музикальна й літературна „культура“ і Київський пролетар переносить свою увагу в інший бік. Так, відсоток членів профсоюзів в гуртках фізкультури, марксіських, газетних, політичних значно збільшується, в той час як членство в драматичних, літературних та музичних зменшується, про що свідчать данні за липень і грудень 1923 року (у відсотках до загального числа членів профсоюзів Київщини):

Гуртки:	Політ.	Драм	Хор.	Муз.	Літерат.	Профрух.	Фізкульт.	Маркс.	Газетні
Липень	33.8	20.9	12.4	8.2	8.2	5.2	1.4	0.0	0.0
Грудень	36.5	12.3	14.3	5.3	5.0	11.3	2.3	1.4	1.3

Тільки хорів гуртки, як і слід було ждати, не зменшили числа членів, а збільшили, бо пісня як побутове явище найближче до мас.

Ці данні свідчать, що процес оздоровлення робітничих мас розпочався і для опанування цим процесом треба шикувати регулярну армію культурників з одним штабом — Центральним Комукультом, який мусить знищити „самотьок“ і партизанщину різних „відомств“ в галузі культурної установки.

Суть Комукульту визначається цими двома положеннями:

1.—Централізація керування роботою в масах по культурній установці (наукотехніка, побут, фізичне виховання, НОП, Ліга Часу і т. д.)

2.—Максимальне завдання: виховання гармонійно розвиненої людини.

Перша точка є вихідна для організації апарату, друга визначає напрям роботи цього апарату та її методику.

Зараз ми будемо говорити про перше, про організацію апарату.

З огляду на те, що особливо важним моментом всієї роботи є вирівнювання ідеологічної лінії, скривленої культурницькою партизанщиною, керуючим центром Комукульту мусить бути Дослідчо-Ідеологічне Бюро з лабораторіями по окремих галузях роботи. Це так би мовити законодавча частина Комукульту.

Органи, які практично будуть переводити в життя директиви Дос-Ід. Бюро,

органи виконавчі, будуть сектори Комукульту по окремих галузях роботи.

Сектори в залежності від потреби поділяються по дрібнішим спеціалізаціям роботи і мають інструкторський та інспекторський апарат.

Комукульт окремої республіки (очевидно мусить бути поверх всього Всесоюзний і Міжнародний Комукульт) відкриває губерніяльні філії як виконавчі органи, що тримають безпосередній зв'язок з низовими організаціями Комукульту—ячейками Комукульту.

Ячейки Комукульту є вже органами безпосереднього впливу на маси, органами

втягування мас в культурну самодіяльність та творче приймання життя.

Панфутуристична система, поділяючи всі складові елементи культури на деструктуючі (що йдуть до занепаду, або вже занепали) та конструктуючі (що мають розвиватись в комуністичному суспільстві), дає основу для розподілу по секторах цих елементів, при чому два сектори—наукотехніки та побуту—провадять свою роботу в галузі конструктивних елементів культури, а один сектор в галузі деструктуючих культурів (релігії та мистецтва).

Таким чином до одного сектора з мистецтвом відноситься антирелігійна пропаганда, а до сектора наукотехніки такі умілости, як умілість оповідання, красномовства, плякату, кіно, фотографія, як елементи конструктивні (див. Панфутуристичну систему).

Губернський Комукульт є цілком виконавчий орган і провадить свою роботу в залежності од об'єктів впливу по директивам Центр Комукульту.

Очевидно, що для успіху роботи Центр Комукульт мусить мати пильний догляд за діяльністю таких установ, як різні видавництва, Кіноуправління і тісний контакт з Наркомосвітою та Головоплітосвітою.

Ол. Слісаренко.

Пролетаріат не має іншої зброї для боротьби за владу крім організації.

Ленін.

ГИБКИЙ АППАРАТ ДЕЙСТВИЯ—ВОТ ТЕХНИКА ПОСТРОЕНИЯ БЫТА.

Таким аппаратом для нас является система АГМАС'а (Агмас — агитмастерские „КОМУНКУЛЬТ“) — целевая установка и ударные задачи которой зависят от конъюнктуры борьбы рабочих за коммунизм.

Основа работы Агмаса — активизация сознания рабочих в плане точности, ясности, экономности работы.

Ударное (лозунговое) построение системы это агитация

- за 1—ОРГАНИЗОВАННОГО ЧЕЛОВЕКА
- 2—ОРГАНИЗОВАННЫЙ БЫТ
- 3—ОРГАНИЗОВАННОЕ ОБЩЕСТВО

Потенциальное стремление класса пролетариата к образцу организованного человека — коммуниста (вспомни Ленинский набор—200 тысяч), стремление пролетариата С. С. С. Р. к ТРУДОВОЙ установке культуры (РАБФак, „НОТ“, „НОУТ“, „ЛИГА ВРЕМЕНИ“, „ЦИТ“, ЭЛЕКТРИФИКАЦИЯ, ДЕНЕЖНАЯ СИСТЕМА 24 г.) — все эти факты берутся нами как основной материал системы АГМАС'а.

Глеб Затворницкий.

«Людина протягом часу звикала до річей і явищ в певному вигляді» і, звичайно, тов. Пельше теж звик, але з поганями інтелігенськими звичками боротись не хоче.

Проте, тов. футуристи, не журіться, через тисячу літ (точно по рецепту) тодішній Пельше звикне «до річей і явищ» у футуристичному вигляді, додержуйте тільки симетрію!

Тов. Пельше! тисячеліття багато до чого привичайли людскість, але пролетаріат з тими привичаєннями бореться...

«Мистецтво—сума елементів краси, дає нам оцінювати певний пролукт людської творчості—визначити, в якій пропорції і як саме дотримано симетрію, гармонію, ритм і т. н. Порушення цих елементів, або ігнорування—веде до утворення поняття, що певна річ—явище не мистецьке».

Відний Саводнік з усіма своїми гімназіальними хрестоматіями купно,—його роблять марксистом!

Ідеалістичні витребеньки це, т. Пельше, а не новий марксіський підход. Ідеалістична контрабанда це, т. т. Плужане.

Підходячи до мистецтва марксист мусить скинути мантию авторитарности з нього і спустити його на землю. Тов. Пельше зробив, судячи по інформації, де які загрожуючі що-до мантиї рухи, але в критичний момент злякався, випустив полу її з рук і шльопнувся в ідеалістичну калюжу. А далі: «плывем по морю тьми».

О. Слісаренко.

ДОРОГУ ФОТО

Був час, коли кожна свідома мистецьких завдань людина вважала за обов'язок лементувати з приводу занепаду „справжнього мистецтва“.

„Кіно—вбиває театр! фабрична частушка витісняє з життя народню пісню! Фотографія нищить малярство!“

Так плакали професори художніх справ, що до сивого волосся знали лише N—тоничних, плюс M—мальовничих мистецтв, що писали цілі томи про „шість великих проблем у мистецтві“, що студіювали канон готичної церкви й не помічали „унизу на грішній землі“

ню-йорських хмарочосів...

А за професорами плакала гіркими словами й уся маса нашої філістерської інтелігенції. Відомо бо, що

мистецтво—опіум інтелігенції!

Життя бігло. Американські хмарочоси постачали діріжаблі та бомби войовничим європейським державам. Нищилось Раймське та Лувенське барахло.

Революція зруйнувала тургенівські „дворянські гнізда“, „поставила до стінки“ романи Чайковського, узяла „на мушку“ вальси Шопена, й вивела з підпілля фабричну частушку та комсомольську пісню.

Хто посміє тепер одмовити кіно принаймні в рівноправстві з театром?!

Що до „фото“. Ганьбити фотографію вже тепер не зваяжуються. Визнають за нею певне „художнє значіння“.

На цьому шляху фото послідовно пройшло низку ступнів, наслідуючи малярству, імітуючи різні художні школи, та пристосовуючи свою „естетику“ до вимог „мистецтва“.

Поволі почали привичаюватись глядачі до серйозних методів роботи наших фотографів.

Провінційально—базарний підход поволі почав зникати.

Вже не шукають у фотографічному знімку лише „подібности“. Фотографія перестала бути синонімом сліпого копіювання природи.

На цій стадії розвитку „художньої“ фотографії зникає ретуш, „монокль“ перемагає різкий допельанастігмат—і народжується імпресіоністична фотографія.

Це один крок: одмовлення від шаблонної академічної перспективи (до речі: фото

МО НТАЖ СЛОВА

апарат лише в окремих і порівнюючи рідких випадках працює згідно з оптикою нашого ока), введення динамізму, множиння точок зору і нарешті конструювання фотографічної техніки на височині сучасної індустрії.

Почавши з псевдокласичного умовного й брехливого портрету (що ним наповнено усі „смейні альбоми“ в „порядних“ домах) фотографія пройшла стадію анекдотичного передвижництва, психологічного символізму, імпресіонізму й нарешті футуризму, кубізму й супрематизму.

На цьому шляху розвитку фотографія догнала малярство й зробившись рівноправною технікою поруч з темперою, аквареллю, олією, олівцем то що, почала конкурувати з ними витісняючи „станкове“ й „прикладне“ малярство з де яких його позицій (як наприклад портрет).

Але тут оден крок й приймачка малярства фотографія готова до „державного перевороту“ проти самого малярства.

Досить вийти за старі межі мистецтва на широкий шлях конструктивізму, щоб побачити кольосальну вагу фототехніки.

Фотовиріб—то б то поверхнь (здебільшого папірова) офарбована матеріялами, що їх тональність модульовано за допомогою світла—має свою характерну й цінну фактуру та структуру.

Фототехніка—то б то комплекс засобів до офарбовування річей матеріялами, що їхню тональність модулюють за допомогою світла—більш здатна до механізації а ніж інші малярські технічні засоби й в цьому її велика перевага!

Правда, ми поки що не фарбуємо будинків хлоракром срібла, й не наводимо фресок проекційним апаратом—але на перешкоді не принципові а лише практичні технічні ускладнення.

Кольорова фотографія, що в ближчі роки мусить доконче піти далеко вперед під натиском нових ідей фотохімії й молекулярної фізики, відкриє перед нами майже необмежені перспективи.

А тим часом у де яких галузях техніки, надто у книжковій графіці фото вже зробилося тим конструктивно-технічним засобом, що витісняє усі інші й претендує на справжню монополію.

В ближчих номерах нашого журналу буде вміщено низку репродукцій що ілюструватимуть досягнення фото й його велике значіння для виробництва сьогоднішнього дня.

Левко Ковалів.

Цілева установка в оперуванні словом, як засобом агітації, нам необхідна тепер, тому, що по всій С. Р. С. Р. ще існують так-звані поетичні школи, які посяють початкуючих, утворюючи з них звичайних жерців поетів, мрійників і людей непотрібних сучасності.

Для того, щоб кожний комункультивець і майстер слова непохитно стояв на ґрунті громадськості і знав, що він громадянин, а не жрець, він мусить у своїй роботі керуватись такою інструкцією.

Завше пам'ятай, що ти—робітник слова, громадянин С. Р. С. Р., а не жрець поезії!..

ПАМ'ЯТАЙ:

- 1) Що слово є зброя пролетаріату.
- 2) Що слово є зброя буржуазії.

ГЛУПОТА ЧИ

Навколо роботи мистецького об'єднання „Березіль“ останніми часами створилась нездорова атмосфера, що починає вже притягувати увагу ширших кол нашого громадянства. Купка громадсько невихованих і невідомих людей, бажаючи звести свої дрібненькі рахунки з „Березилем“ за те, що цих „політиків“ попросили не перешкоджати роботі, починає лементувати в пресі про свою „образу“, підносячи її на щабель ідеологічних розходжень з „Березилем“. Справа виглядає ось як.

В двох листах уміщених в ч. 15 „Л. Н. М.“ (додаток до „Вістей“) група березильських школярів обливає брудом „Березіль“ з метою скомпрометувати революційну роль його, причому своє ганебне завдання прикриває голосною революційною фразеологією.

„Ми група робітників мистецького об'єднання „Березіль“,—кажуть ці театральні „революціонери“—„переконались в тому, що „Березіль“, який рекламує (!) себе революційною організацією, по своєму складові самостійних художніх сил (?) та по продукції мистецьких виробів, являється організацією інтелігенськи-ідеалістичною. Помилки ідеологічного та організаційного характеру лежать в основі завдань та природи „Березіля“ роблять його мінімально активним з точки зору вимог сучасного революційного робітничеселянського театру.“ Далі новоявлені „культуртрегери“ заявляють, що вони пробували наблизити „Березіль“ до вимог робітничеселянського театру, але, мовляв, ці спроби в їх зародженню винищувались „Березилем“.

ПЛАН ПРАЦІ ОСЕРЕДНІВ АСКК НА ПЕРИФЕРІЇ

Комуністична культура не мрія, не витвір соціального алхіміка, а реальність, що конкретизується сьгодні, що ховає зернисте коріння в сучасності.

Ас КК працює на організаційно-ідеологічному фронті (надбудов). Праця його виходить з чергових календарних і програмових завдань КОМпартії, РАДвлади, профорганізації. Завдання комункультивців—втілювати мистецькими, науковими й технічними засобами в життя засади нового комуністичного побуту—проблеми часу, НОП, фізкульт, лєнінізм, науку, техніку, спіраючись на широку самодіяльність мас, втягуючи в орбіту своєї праці осіб, що працюють над матеріялами слова, фарби, згуку, тіла та неорганічних матеріялів, скеровуючи їх працю під принципи комуністичної культуустановки.

Комункульт, в цілому знаходячись в коріні сучасності, просочується у всі гілки, листя й насінники активного процесу дня. Комункульт в цілому мусить бути повноним повно зубим, повноруким—універсальним. Колектив в цілому—універсальний, а кожний член колективу—спец, кваліфікований майстер в окремій галузі з добре розвинутим „загально орієнтіровочним рефлексом“ (політ-марксівські грамотний поінформований про рух науки й техніки, про їх досягнення). Практично це досягається в стеженні за центр газетою, періодичною пресою, новою літературою кожним членом колективу комункульту по своїй лінії й колективною проробкою живих рецензій, рефератів, що періодично зачитуються перед колективом.

Організація комункультивців на периферії складається з 1) орг. бюро 2) дос ід бюро й 3) виробничого колективу.

Оргбюро: тримає тісний зв'язок з Ц. Б. Ас КК (Київ), організує загальну працю по плану Ц. Б., пристосовуючи останній до місцевих умов. На місці ж входить в порозуміння з Агітпропом і політосвітою—рай—чи—окр—паркомом, В. Н. Освіти, Культвідділом рай—чи „ОПБ“ (Окр. Проф. бюро), Культвідділом—Комнезаму; Комсомол, Юв. лєнінцями, культвідділами р. чи—окр. коопер. союзів—одержує від перерахованих установ виробничі завдання й дає нагрузку виробколективу. В плані внутрішньої роботи: організація епохальних свят (травень, жовтень, парижкомуна), кампаній (санітарно-гігієнічна, боротьба з сифілісом, туберкульозом, орг. Ліги Часу, безпритульної дитини, т. д. повіт. флоти, кооперативу, тиждень книги, антирелігійна, вшанування пам'яті В. Іліча), дискусій, диспутів (по питанням „на злобу дня“—„полове питання й молодь“, „свєніка“, „інтелігенція“, „шлюб та родина“, „пролстар. культура“, „відмолочення, та питанням науковим: „НОП“, „теорія Фрейдя“, психологія“, „реактологія“, рефлексологія, психологія“), участь своїм матеріялом*) в пресі (друковані, живі й стінні

*) вірші, фельетони, оповідання, пьєси, газла-плакати, малюнки, статті, рецензії, промови, організ. театр. дії.

газети й журнали) пристосовуючи останній до певного часу і місця (до свят, кампаній, данного виробництва, вечірки-виставки (праць комункульту) в робітнич. та комсомольських клубах, заводах, школах, хатах читальнях, сельбуд., з установкою на певний матеріял, на певного слухача, в певних умовах (потрібна боротьба з установкою на „вообще“, на „вічність“, „експромт“), організація, по вищезначених установах,—осередків АСКК.

Орг. бюро, одержавши завдання від Ц. Б., державних, партійних, професійних та громадських установ, виробляє „виробничий календар“ й дає нагрузку кожному членові колектива по його фаху.

Календар виробляється на щодень, тиждень, місяць, кампанію, сезон.

Всі матеріяли, виробі колективу проходять, до оголошення в пресі чи на виступі, через редакційний розгляд всього колективу.

Нагрузка мусить даватися завчасу, щоб річ була пророблена, а не вимучена по імпресіоністичному методу (в „два счєта“ „як не будь“), для чого треба досконало володіти матеріялом, знати його й споживача (матеріял витікає з умов праці, побуту). Щоб оволодіти матеріялом необхідно безпосередньо стовкнутися з споживачем майбутньої річі за його працю, побуту з ним в час відпочинку в його помешканню, товаристві; підперти цей матеріял досвідом минулого, для порівняння, й тоді приступати до виробу.

Організація осередків АсКК на селі. Місце праці—Хати читальні, сельбуд., школи.

Члени селькомкульту ячєк беруть активну участь в сільськогосподарських комунах, кооперативних товариствах, ведуть агітацію словом і ділом за їх скріплення, поширення.

Культивують елементи нового сельпобуту („батьки та діти“, соц. розкріпц. жінки, релігія) використовуючи епізодичний матеріял, згупуючи його, де треба, для підкреслення й певнішого „внєдрення“ в маси, через бесіду, фельетон, вірш, байку, оповідання, звернути увагу на вистави (використ. дії, як більш експресивного чинника).

Ід. бюро проробляє програмово-теоретичні питання комункульту, стежить за новою літературою Комункульту, Нопу, Лефу, шляхом бесід, диспутів, рефератів, живих рецензій ознайомлює з останньою колектив комункультивців а також вносить таку працю за межі колективу—через пресу, людні диспути.

Двохтижневий відчит праці в районному чи окружному масштабі мусить надсилатись до Ц. Б. АСКК (Київ) а також міститься в газетах „Більшовик“ та „Вісти“.

Періодичні видання за якими мусить пильно стежити кожний комункультивець і які мусили б бути в бібліотечі Комункульту: „Леф“, „Горн“, „Організація труда“, „Октябрь мысли“, „Время“, „Под знаменем марксизма“, „Вестник соц. академии“, „Печать и Революция“, Моск., „Правда“, „Рабочий Клуб“ і всі видання Моск. „Пролеткульту“.

А. Чужий.

ЭЛЕК ТРИФИКАЦИЯ ГОЛОВ

(Агмас, как аппарат организации быта)

3-й фронт поставил перед нами задачу — перестроить быт на основах рационализма и „НОТ“. Организация быта по плану, точному расчету — вот главная задача, которую нам предстоит разрешить в ударном порядке.

3-й фронт — фронт культуры — требует напряжения всех наших сил для проведения кампании — нового быта. Успех победы зависит от организованности бойцов — фронтовиков культуры.

Мелко-буржуазная идеология, „НЭП“, „НЭП“ в „искусстве“, — который своей отрицательной стороной засасывает рабочую массу; наш безличный враг — расхлябанность — вот основные наши противники. Победить — можно при одном только условии — организованностью наступления и спаянностью нашей культурной армии.

Коммукульт — авангард 3-го фронта — спаянный единой системой установки

— разрешает поставленную задачу путем применения диалектики современного материализма — ленинизма в области культуры.

Организовать весь культурный фронт сразу нельзя:

„Лучше меньше — да лучше“ — сказал В. И. Ленин — этот простой совет предполагает уже готовый план и в пределах этого плана совет Ильича должен стать очередным лозунгом нашей культурной работы.

Нужно знать, что только самостоятельность рабочих на фронте культуры — может дать конкретные ЖИЗНЕННЫЕ данные для осуществления коммунистической установки.

Энергия рабочего класса — должна быть рационально направлена на определенные КОЛИЧЕСТВЕННЫЕ участия 3-го фронта.

В данный момент (переходной период) необходимо качественное построение силы — направленное в одну точку (быт).

Эта формула построения (конструкции) нами берется как исходная точка организации быта.

„ХУ“ ТА МИСТЕЦТВО

В ч. 13 „Л. Н. М.“, Мих. Биковець, інформуючи про чергову вечірку «Плуга», перенаує зміст доповіді тов. Пельше. Я не був на тому докладі, а тому буду приймати за чисту монету «інформацію» Мих. Биковця, тим більше, що тов. Пельше, по скільки мені відомо, не спростовував її.

Тов. Пельше визначив елементи краси: симетрія, гармонія, ритми, образ, докладно охарактеризував свою думку конкретними речами з життя (напр., «свиня симетрична», що потім в дискусіях обмірковувалося очоче).

Мушу розчарувати Мих. Биковця: такі «нові марксіські основи переходу до розуміння» і т. д., я чув років 18 тому в середній школі од самого „что ни на есть“ буржуазного „учителя черчения и рисования“ який, маючи лише віддалене поняття про марксизм, так само як і марксист т. Пельше «ілюстрував свою думку конкретними речами з життя». Він, той учитель, доводив, що одна бородавка на носі, несиметрично посажена, робить людину некрасивою, а от друга бородавка, для симетрії посажена на кирпу, рятує положення...

Матеріал для плужанських дискусій багатющий!

Невже ми для того пережили величнійшу з революцій, щоб на зборах комуністичної мелодії проповідувати слова старого учителя?

І яким же чином твердження ідеаліста навчителя ототожнилися з твердженнями матеріаліста т. Пельше?

Сказати про красу, що її елементи симетрія гармонія, ритм і т. д. — це нічого не сказати, це «вещей обличение невидимых» по катехизису філарета.

«Краса-елемент мистецтва» це вже звелся влучанням пальцем в небо — куди ни ткнеш все в небо попадеш.

Одного сільського начотника питає парубок-нігіліст: «А що таке душа?» Начотник відповідає подумавши: «Душа, це — ху!»; глибоко видихнув при цьому, — «от що душа!». Парубок незадовольнився відповіддю: «А що таке ху!»? «Ху» це і є душа, — побідно відповів начотник.

Товариш Пельше, судячи по інформації, попав в положення начотника і дві речі — «красу» й «мистецтво» він пояснює одне другим. Не по чину це марксівию!

Нижче тов. Пельше притягає за волосся «тисячеліття», щоб виправдати свій смак. Це вони, мовляв, ті клятві тисячеліття прищепили нам такі смаки, що ми не любимо футуристів!

Справа, конешно, не в цьому, а в тому що «у представників різних суспільних верств є різні поняття що до краси». От яке коріння має ідеалістична балаканина тов. Пельше.

Тому: вміло підходить до цієї зброї, вичай, як найраціональніше оперувати нею.

звуків, фразі — самоцільного значіння. Не співай.

ПАМ'ЯТАЙ:

1) Що не всі технічні зразки поезії можна використовувати.

2) Що є технічні зразки, які по своїй будові ворожі пролетаріатові.

Тому: ніколи не використовуй таких технічних прийомів, як сонет, рондо, ода, танк, рондель і взагалі всіляких вичурних прийомів класики, бо це є контрреволюція форми.

ПАМ'ЯТАЙ:

1) Що ти не мусиш виносити на люде своїх дрібненьких переживань.

2) Що ти не мусиш захоплюватись поезією, як самоцільлю.

Тому: ніколи не пиши про те, в кого саме ти закоханий, і про те, що в тебе ніс душа. Ніколи не надавай образів, ритму,

ЗНАЙ:

Завдання Рядянської влади й Комуністичної партії.

ТОМУ РОБИ: доцільні речі. Відгукайся на кампанії Радвлда: („МОПР“, Допомога дітям, Свято повітрофлоти, антирелігійні кампанії).

ПАМ'ЯТАЙ:

Про наукову організацію праці, фізкультуру, науко-технику, про новий побут.

Тому агітуй: за Жовтень, за організованість. Роби — агітки, Фіксуй Революцію!

Твій монтаж — це гасло, заклики, плакат, революційна романтика, побут пролетаря, переживання колективу. І нарешті:

Використовуй техніку, роби винаходи!

Гео Шкурупій.

провокація?

Що можна відповісти на ці „знамениті“ обвинувачення? Коли б це була тільки глупота, можна було-б тільки поглузувати над нею. Але тут не тільки глупота. Це вже свідома провокація.

На таке явище не можна не реагувати, особливо, коли наклепи скеровані проти найбільшої громадсько-революційної організації на Україні.

Справді, які документи є у них для підтвердження своїх заяв? — Ніяких.

Бо хто-ж повірить отому белькотанню? Хто повірить, що „Березіль“ ставиться вороже до робітничо-селянського театру тоді як „Березіль“ на протязі одного лише року дав такі безперечно потрібні революційні постановки, про які пролетарське суспільство в особі комуністичної преси („Більшовик“, „Пролетарська Правда“, „Комуніст“, „Прожектор“, „Моск. Известия“, „Чер. Шлях“ і т. д.) дає цілком ясну, й вичерпуючу оцінку.

Вупік відзначаючи велику заслугу „Березіля“, таки як організатора робітничо-селян-

ського театру, ухвалює видавати йому посейтійну допомогу. Київський Губвиконком тих же самих мотивів, крім того, що регулярно видає матеріальну допомогу, передав найкращий театр ім. Леніна „Березілеві“.

Нарешті, те, що „Березіль“ є підшефна організація Червоно Прапорної дівізії, — хіба це не яскравий документ про те, що таке „Березіль“ по своїй ідеології?

Отже стає очевидним, що листи отой групи „робітників“ „Березіля“ — це не більше не менше, як провокаторська витівка інтриганів, котрим цілком байдужа і пролетарська культура і пролетарський театр.

А на такі випадки, на злісні інсинуації може бути лише одна відповідь — відповідь суворого громадського осуду.

Таким людям треба сказати, що подібні вчинки кваліфікуються пролетарським суспільством, як громадянський злочин, котрий безжалюбно плямується.

Доводиться ще дивуватись що редакція „Вістей“ без жадної з свого боку примітки дала місце отому брудові отих людей а провокаційно-інтриганськими звичками.

Яків Савченко

Старе зруйноване, як його й слід було зруйнувати. Воно являє собою купу руїн, як і треба було його зробити купою руїн. Розчищено ґрунт, і на цьому ґрунті молоде покоління повинно будувати комуністичне суспільство.

Ленін

ЕТАПИ РОБОТИ КОМУНКУЛЬТОВЦІВ

ЗА ТРЕТІЙ ФРОНТ

Панфутуристична організація (Асоціація Комункультистів) закладається в Києві в осени 1921 року,—міцний бойовий загон комуністів, які продовжують боротьбу лівої формації проти „національних“ лінощів і „тихих верб“.

До організації входять: М. Семенко, Мих. Яловий, Гео Шкурупій й Ол. Слісаренко. Вони обдумують і на весні 1922 року видають

„СЕМАФОР У МАЙБУТНЄ“

Михайль Семенко оголошує в ньому панфутуристичний маніфест і друкує теоретичні наукові праці, що потім служать підвалиною для дальнішої роботи.

„Семафор у майбутнє“—був етапом теоретичної роботи панфутуристів, це був етап ставлення проблем, на тлі повної невиразності в цьому відношенні не тільки на Україні, але і в СРСР.

В осени 1922 року панфутуристи видають:

„КАТАФАЛК МИСТЕЦТВА“

орган деструкторів. Видають його як демонстраційний удар проти реакції й халтури, чим ще більш розворушують обивательські й дрібно-буржуазні кубла. „Катафалк мистецтва“ був нашим програмовим виступом по ділянці деструкції й антимистецької пропаганди, і таким чином уже не міг бути повним виявом панфутуристичної системи, як то закидають нам супротивники,—це був тільки удар по їхніх довгих вухах.

На цей час, раніше й пізніше, до нас приєдналася низка товаришів—як Мих. Терещенко, Йосип Стрільчук, Гліб Затворницький, Н. Бажан, А. Чужий, М. Щербак і ин.

На весні 1923 року скликається перший з'їзд панфутуристів, де вироблюється схема організації, програм і тактика. З'їзд ухвалив назватись „Асоціацією панфутуристів“—(Ас ПФ) комункультистів.

До АсПФ(К) поволі пристають нові сили (т. т. Як. Савченко, В. Ярошенко, С. Мельник, Н. Сухомлин і ин.) Робота весь рік провадиться по організації та по уточненню її форми й установок, що їх уміщено вже в цьому виданні Асоціації. Разом з цим комункультистичні провадять радянську, політичну й виробничу роботу.

ВИРОБНИЧА РОБОТА

полягала у виданні продукцій: Шкурупій, Слісаренка, Миколи Терещенка, Ярошенка й „Жовтневого збірника“—крім теоретичної роботи, яку провадили т. т. М. Семенко, Слісаренко, Шкурупій, Савченко й ин. Ще на весні 1923 р. М. Семенком було запропоновано ідею „комункультизму“, як масових провідників комункультистичного руху, що потім пішла в Дос.-Ід. Бюро й над нею пра-

цювали т. т. проф. В. Підгаєцький, О. Слісаренко, Г. Затворницький і ин.

Політична й громадська робота найвідповідальніших членів Асоціації увесь час провадилася в

ГАЗ. „БІЛЬШОВИК“

де комункультистичні беруть і брали велику участь в роботі. Під час реорганізації „Більшовика“ значну частину організаційної роботи комункультистичні виконали своїми силами. За їхньою ж ініціативою було створено й ведено журнал „Глобус“.

АКТИВНА РОБОТА КОМУНКУЛЬТОВЦІВ

Громадська, політична, виробнича в повному темпі й розмірі відбувається зимою 23—24 року, коли закінчується організаційна внутрішня робота й починається ударна робота по демонстрації досягнень, також пропаганда й активна боротьба за комуністичну культуру. Ця робота скеровується такими органами комункультисту: Центробюро, Ідеологічно—Дослідче Бюро, Майстерня монтажу слова.

В цій праці бере участь вся

КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КОМУНКУЛЬТУ і кандидатів, яка складає по-над 60 чоловік в київській організації.

ПРАЦЯ ЦЕНТРБЮРО

полягала виключно в організаційній роботі, вироблялись: тактика, плани роботи, організаційні заходи. Як наприклад: Організація блоку з лівими, пропозиція Жовтневого блоку, організація театру, літ. сектора, теа-сектора, агмасу, муз-сектора, організація виступів і робота на периферії. Засідань Центр-бюро, на яких були присутні також і інші відповідальні члени Асоціації, відбулось з грудня 23 року—за 5 місяців—23, які дали реальні наслідки.

ПРАЦЯ ІДБЮРО

Працю Дослідчо-Ідеологічного Бюро розподілено по трьох секторах: 1) Сектор мистецтва (взагалі деструкуючих культів), 2) Сектор науко-техніки й 3) Сектор побуту. Найбільших наслідків досягнуто по сектору мистецтва.

По секторах науко-техніки й побуту праця провадилася в порядку розробки і цю роботу в декларативній формі ще не закінчено.

Вироблено загальну структуру й програмові засади центр. комункультистів і низових його осередків—роб. сель. і шкіль.

З докладів, які розроблено й зачитано можна зазначити такі:

„Теорія культів, як робоча гіпотеза при розв'язанні проблем надбудов“, „Завдання сучасної прози“, „Ідеологія-фактура“, „Ленінізм і мистецтво“, „Психо-фізіологія мистецтва“, „Ми-

стество, як культ“, „Що таке панфутуризм“, „Синабар ми“ (кіно), „Комункультистична установка“, „Музика, як культ“, „Культурний штурм села“, „Агмас“, „Експресіонізм і місце його в п/ф системі“, „Розгляд марксистських поглядів на мистецтво“, „Леф і панфутуристи“, „Театр і анти-театр“, „Опартунізм на культурн. фронті“, „Літературні угруповання й панфутуризм“, „Нова укр. поезія“, „Ударний програм комункультистів“, „Робота комункультиста на селі“, „Соціологія естетики“, „Деструктивна робота сьогодні“. Разом докладів та засідань Дослідчо-Ідеологічного Бюро було по над 42. Підсумовуючи працю Ідбюро хочеться запитати

ЯКИЙ ВСЕВИДАТ?

видасть ці всі корисні наукові праці?

Цими докладами комункультистичні користувались на своїх програмових виступах і при працях в

ПРОДУКБЮРО

яке почало свою регулярну роботу з 24-го лютого 1924 року.

До цих часів можна пристосувати й майстерню монтажу слова, яка працювала разом з Продук-Бюро, бо ще знаходилася в стадії організації.

В Продук-Бюро демонструвалися вироблені комункультисту й його майстерняків: Т. т. Шкурупій, Ярошенко, Щербак, Сухомлин, Слюсар, Ціборовський, Чередниченко, Воруський, Влизько, Христин, Щербина, Бажан, Капля—Яворовський, Френкель, Яновський, Литвин, Ятченко, Серга й инші. Інструктаж був:—Савченка, Бажана, Семенка, Гліба Затворницького.

Всіх засідань „Продук-бюро“ було—26.

ВИСТУПИ. ДЕМОНСТРАЦІЇ.

Прилюдні виступи з демонстрацією вироблені почались 27 лютого 24 року демонстрацією великої повісті Гео Шкурупій—„Штаб Смерті“ (в театрі ім. Шевченка). Після цього протягом 2-х місяців провадились регулярні прилюдні виступи по заводах, клубах, Вузах, і т. д.

Всього великих виступів було по над 25.

ВИСТУПАЛИ В:

„Технікумі Зовнішніх Зносин“, „Клубі металістів“, „Кооперативному Технікумі“, „Комерційному технікумі“, „Парт клубі „Більшовик“ „Медінституті“, Залізничному, Будівельному, Господарському технікумах, Комтрампарк ім. Шевченка, Цяховий завод, Будинок Преси, Центральний Будинок Освіти, Всерабіс, Клуб залізничників, Театр ім. Шевченка, Курси ім. Гринченка, „Березіль“, „Клуб Друкарів“, У робкорів газ, „Пролет. Правда“, „Клуб ім. Спіридонова“, У робкорів газ, „Більшовик“, а також виступи на заводах в Шевченківські дні.

АГМАС ІМ. 1-ГО ТРАВНЯ.

В осени 1923 року, після закінчення роботи над програмовими засадами по лінії театра й побуту Дос.-Ід. Бюро, було послано т. Гліба Затворницького для ужиття конкретних заходів по робітничих клубах. Ним засновано ячейку „Комункультистичні клуби будівельних робітників ім. Шинкаренка, де провадилася праця в напрямку пропаганди

ідей нового побуту й закладались підвалини агітмайстерні. Агмас ім. 1-го травня було засновано при Цент. Союз. Клубі „Робкомгосп“. До цього часу по лінії аг-видовища показано по кількох підприємствах Києва дві речі—„МОДР“ та „Ленінське серпце“. Праця в агмасі провадилася безпосередньо під керівництвом т. Г. Затворницького при політконтролі т. Замислова й активному співробітництві т. т. О. Запорожця, Неймана й Л. Френкель. Агмас ім. 1-го травня є першим досягненням АсКК по сектору побуту.

РОБОТА НА ПЕРИФЕРІЇ

з боку ЦБ майже не провадилася, не рахуючи випадкових поїздок т. т. Слісаренка, Щербака, Бажана та А. Чужого які читали доклади на провінції (Черкаси, Умань, Прилуки). Але там починається що-раз жвавіший рух і збільшуються вимоги до ЦБ, які намічено як найскорше задовольнити.

АсПФ (К) й АсКК.

Постановою поширеного пленуму Асоціації від 23 квітня ц. р. наву: „Асоціація Панфутуристів (Комункультистів)“, змінено на таку:

„АСОЦІАЦІЯ КОМУНКУЛЬТОВЦІВ“

або скорочено—Ас КК.

За останні місяці відбулося зближення між АсКК й Мистецьким Об'єднанням

БЕРЕЗІЛЬ,

яке закінчилось повною згодою з програмовою і установочною засадою АсКК, що фактично призвело до організаційного злиття „Березіля“ з Асоціацією Комункультистів. Завдяки гастрольному сезонові це злиття не було досі оформлене, а принципово питання вичерпане цілком.

Ф-ль.

ПУБЛІСТИКИ АсКК

З кінця лютого ц. р. розпочалися виступи-демонстрації Асоціації Панфутуристів (Комункультистів). Перші виступи провадились по „Вузах“, а далі були перенесені в робітничі організації (клуби), на протязі березень—квітень було улаштовано 26 виступів, одержано 813 записок, продемонстровано 395 речей.

Доклади читано на такі теми: „Сучасні літературні угруповання на Україні“, „Система Ком. культури“, „Установка Комун. Культури“, „Мистецтво сьогодні“, „Третій фронт“, „Новий побут“ і инші. Докладчиками були: М. Семенко, О. Слісаренко, Я. Савченко, В. Ярошенко, Гео Шкурупій, Н. Бажан, Г. Затворницький, С. Мельник.

Після докладів провадились демонстрації практичної роботи Літсектору. Демонстрували свої виробні т. т. Г. Шкурупій, Мих. Терещенко, В. Ярошенко, Н. Бажан, О. Слісаренко, Я. Савченко, Віра Чередниченко, Ю. Яновський, М. Щербак, А. Чужий, Т. Слюсар, Н. Сухомлин, Капля-Яворовський, В. Воруський, Серга і инші.

Після демонстрацій улаштовувались дискусії, які проходили завжди жваво і про-

повній підтримці пролетарської частини аудиторії.

Були спроби дискредитації АСКК з боку ворожих опонентів, але це їм не вдалося перш за все через те, що всі вони будували свої докази на ворожій пролетаріатові ідеології й обороняли «велике святе мистецтво» (Міяковський, Карант), яке існує «від створення світу» і яке мусить існувати, бо «історія мистецтва, мовляв, існує (Міяковський).

Ці аргументи мали деякий поспіх тільки в таких аудиторіях, як приміром, «Рабіс», «Робітос» та ім подібні, що-ж до робітничих аудиторій, то там цим опонентам майже не давали змоги говорити. Аудиторії завжди висували своїх промовців, які доценту розбивали опонентів, так що Комункультавцям доводилося тільки формулювати та конкретизувати промови захистників.

Оскільки широкі робітничі кола цікавляться питаннями культури, можна побачити з тих численних запитів, що поступали до президій. Для характеристик, роблю виборку з загальної купи записок і для порівняння, вибіраю записки, що подані в «Клубі Металіст», «Рабісі», «Робітос» та 2 торговельно-Промисловій школі.

Всього на цих 4 виступах подано 124 записки, які розбиваються на такі групи: 1) По суті доклада 68 штук; 2) По-за докладом запитання 31 шт. 3) До порядку ведення зборів 4 шт. 4) Випади, вибрики та лайка—21 шт. Тепер продивимось, яка аудиторія як реагує на справи організації нової культури.

По групі першій на клуб Металістів припадає 30 записок, на Торг. Промисл. Школу 23, на Робітос 9 і на Рабіс 6.

Що цікавить Металістів та учнів Т. Пр. Школи:—Як позбутися буржуазних впливів на культурне життя? Як організувати новий побут? Які взаємовідносини поміж літературно-мистецькими організаціями лівого напрямку? Чи єсть єдиний фронт цих організацій для боротьби з буржуазною культурою? і т. и. і т. и.

А от Робітоса та Рабіс цікавить зовсім інше—Як можна відкидати велике мистецтво? Що ж то буде за життя, коли не буде мистецтва? А чи ви знаєте що буде завтра? Через який саме час утвориться нова культура? і т. и. і т. и.

По групі 2-й Робітос—13, Рабіс—11, Т. Пр. Шк.—5 і металісти—2. По 4-й групі а ні металісти, а ні учні Т. Пр. Шк. не дали нічого, тут майже все належить Робітосові та Рабісові. Тут зустрінете й обвинувачення в «прислужництві до влади», і в агітаційности, тут і—як ви смієте розбивати мистецтво, без якого жити не можна, ви життя без мистецтва зробите гіршим від тюрми і т. д. і т. д.

А далі Рабіс зовсім розперезався і подав... 11 записок... лайки. Та якої? От вже дійсно наболіла душа «жерців Мельпомені»! І в протигагу цьому такі записки, як от приміром одна з клубу Металіст:

Виражаєм, благодарність панфутуристам-творителям нової пролет. культури, як виразителю того, що створює можна і нужно нашу пролетарську сталеву культуру, в этом єсть свое родное. Старые звонари отзвонили. Довольно! Шире ворота нашим!».

Подібні записки компенсують за ту лайку, яку підносять «жерці мистецтва», а не треба забувати ще й того, що вся ця публіка десь і «працює».

На прикінці, ще один характерний малюнок. 26 березня був виступ в педшколі ім. Б. Грінченка. На цьому виступі ми вперше зустріли організовану опозицію в особі учнів школи (правда, професора там—неокласики, значить—зрозуміло). Виступ тягнувся від 7 до 2 год. ранку. Бій був гарячий, але на прикінці опозицію було розбито, вечір закінчився винесенням подяки і дружнім «чаепіттем» з учнями, під час якого деякі товариші говорили: «тепер вже для нас ясно, хто наші, і хто щоб не говорив, але ми ідем за панфутуристами». Але всеж таки певности в тому, що там залишилося багато наших прихильників, не було.

Аж ось 8/iv приходить представник цієї ж школи т. Пилипчук і запрошує прибути 9/iv до них, бо у них виступають «нео-клясики» 9/iv в 7 год. вечера до школи приїхали т. т. В. Ярошенко, Д. Сотник, В. Чередниченко, В. Воруський й один член «Плугу» т. Качура. Учні зустріли т. т. як братів. Страшенно зраділи і просили тільки допомогти їм. І бідним нео-клясикам вже не дали навіть закінчити демонстрації своїх «творів» а перевели до дискусії. Під час дискусії, нео-клясики щось аж тричі збиралися покинути збори і нарешті один з учнів т. Гермошенко сказав: «Якіж ви тонкошкурі, от коли у нас були панфутуристи, то вони не тікали, а ми їх теж добре били, дійшли навіть до того, що запитали у них про соціальне походження, а ви ображаєтесь коли вас тільки пощипують, очевидно у вас «рильце, дійсно, в пушку», бо інакше б ви не тікали. Ну а як вже так, тоді (до аудиторії) почекаємо, товариші, поки «пани нео-клясики» вийдуть, а тоді вже під проводом пан-футуристів продовжимо дискусію. Нео-клясики лишилися і мусили вислухати ще багато де чого неприємного від учнів. Після закінчення дискусії, учні дякували АСКК за те, що приїхали до них і просили ще приїздити. Виступ нео-клясиків закінчився цілковитим розгромом їх. І коли 15/iv ми виступали в 2 Торговельно-Промисловій Школі, то присутні там генерали від нео-клясицизму Зеров і «теперішні укр. письменники»—Косинка, Осьмачка—не насмілилися виступити опонентами.

Наводимо тексти резолюцій, ухвалених зборами після виступів АСКК.

«Студенство Вищ. Торг.-Пром. Техникума, заслухавши доклад про роботу комункультавців і основні засади панфутуризму, підкреслює, що воно завжди стоятиме на ґрунті всебічної підтримки революційних угруповань і зокрема комункультавців, які є в перших лавах будівників комуністичної культури».

«Від імени Укрлітсекці і гуртка ім. Т. Шевченка при Київ. Господар. Техникумі виносимо велику подяку т. т. панфутуристам за ознайомлення з сучасними напрямками в літературі та своїми працями. Ваш виступ, поглибивши наші знання, дасть нам можливість розвинути працю в гуртковій в цьому напрямку».

«Ми пролет. студенчество Техникума Желудор. Хозяйства, заслухав доклады и работ.

пролет. об'єд. Аспанфут, говорим, что Аспанфут ведет правильную линию в создании новой пролет культуры. Мы же обещаем всячески содействовать новому направлению и выражаем благодарность нашим молодым товарищам».

«Пролетарське студентство Київ Будівельного Техникуму, заслухавши доклады та демонстрацію праці комункультавців-панфутуристів, вітає організацію АСПФ (К), як одну з перших у лавах будівників нової радянської культури».

Наслідки цих виступів—ячейки «Комункультавців», які утворилися майже в усіх місцях, де виступала Асоціація й величезний вплив бажаючих вступити до неї.

Д. Сотник.

КОМУНКУЛЬТОВЦІ НА ПЕРИФЕРІЇ

В загально-організаційному плані АСКК прайнаймі довгий час периферійні осередки не мали якогось певного місця. Вони виникали цілком стихійно, як і жили довгий час, без всякого зв'язку з центром, без його безпосередніх вказівок та організаційного керівництва. Лише недавно центр почав установлювати зв'язок з периферією і зараз ми вже маємо докладні відомости про її стан.

Основні кадри молодих комункультавців на периферії в даний момент купчуються головним чином на Лівобережжі.

Одним з видатніших осередків являється Березанський (на Прилуціні). Заснувався він ще в грудні 1922 року, і спочатку носив характер студентської організації на місцевих Педкурсах. Ініціаторами її були самі-ж такі курсанти.

ЛЕНІН І ОПЕРА

Дуже характерно, оскільки був байдужий В. І. Ленін до так званого мистецтва. Всім відомо, як уважно цей величезний практичний розум відносився до кіно і якої нагальної ваги надавав він цьому гатункові культурної діяльності, поруч з проблемою головної грамотности й електрифікації країни. І як скептично відносився він до позитивної ролі мистецтва з усіма його «ізмами».

В останній книжці (2-4) „Художника и Зрителя“ тов. Луначарський згадує:

Володимир Ілліч дуже нервово відносився до Великого театру. Мені кілька разів доводилося переконувати його, що Великий театр обхо-

Асоціація інструкторів дієвих ячеек

поширює свою діяльність в боротьбі з драм. гуртками в робклубах. Асоціацією висунуто нові засади в роботі, що виявляються в відмовленні від акторської майстерности, яка приводить до розвитку антигромадських тенденцій—до індивідуалізму, гоніння за зовнішнім успіхом, боротьби за ролі, зарожню міщанською ідеологією. В протигагу цьому організуються дієві ячейки, в завданні яких вхо-

Великий інтерес до роботи осередку з боку студентства хутко збільшив і самий склад його.

В своїй роботі осередок звернув свою увагу, головним чином, на студійну, а тако-ж на видавничу та естрадну справу.

На протязі минулого року було видано двоє чисел журналу „Динаміт“ присвяченого теорії комункульту, а тако-ж демонстрації вправ молодих майстрів. Було прочитано по-над 10. лекцій для курсантів, а тако-ж для широких мас по-за курсами.

З осени 1923 р. в зв'язку з зачиненням Березанських педкурсів, робота осередку набрала інших форм.

Студентам (членам осередку), що не скінчили курсів, довелось перекинутися в різні місця. Частина їх попала до м. Війтовець (Київщ.), частина до м. Прилук і найбільша частина до м. Ржищева (Київщ.) В цих місцях одразу ж заклалися осередки АСКК. Проте основне ядро і центр лишився в Березані.

Незабаром має відбутися загальний з'їзд всіх комункультавців, що належать до Березанської організації. З'їзд цей вирішить питання про зв'язки між цими осередками, а тако-ж дасть конкретні підсумки своїй роботі.

В березні 1924 р. цілком незалежно виник „Колектив комункульту (панфутуристів)“ в м. Умані. В своєму складі зараз він має досить підготованих і свідомих людей, з кола студентів, комуністів, комсомольців та незаможників.

Роботу свою колектив скеровує в бік НОП'у-конструктивно—утілітарного використання й розуміння мистецтва, а також провадить полеміку за ідеї комункульту.

Останнє повідомлення—організація осередку АСКК при окрадпартшколі в Шепетівці, що відбулася 17-го травня ц. р. Осередок складається з 14 чоловік при Тимч. Бюрі в складі т. т. Шафета, Несторовича й Лідянка.

ЕМ. Щ—К.

дяться нам порівнюючи дешево, але все ж таки, з його настояння, субсидію йому було припинено. Але на превеликий жаль—не тільки з причин чисто економічного характеру.

Друге міркування було висунуто, коли я на одному з засідань заперечував його напади на Великий театр. Я підкреслював безперечно культурне значіння оперового театру. Тоді Володимир Ілліч лукаво прищурився і сказав:

„А все таки це є шматочок чисто поміщицьк. культ. і проти цього ніхто суперечить не зможе“.

„Безперечно культурне значіння“ опери взято під великий сумнів і ця суперечка зовсім недавно була зважена розслідуванням спеціальної комісії ЦКК й розв'язана не на користь Великого театру.

дить оформлення нового побуту й організація масового дійства.

Ясно, що в клубній роботі майбутнє належить найбільш гнучким в масовому відношенні апаратам організації побуту—агасам і дієвим ячейкам. Старому профтеатру очевидно доведеться ще довгий час відогравати екстремистську роль,—використання профакторського матеріалу для потреб пропаганди.

„ІНСЦЕНІРІВКА“ АСПФ ЧИ НЕДОСТОЙНА? ПОЛІТИКА „ГАРТУ“?

У газеті „Більшовик“ було вміщено два листи про перехід членів „Гарту“ до Асоціації Комункультистів, після чого „Гарт“ вміщає в тій же газеті лист, в якому називає цю „сногшибательну (для „Гарта“) подію „інсценіровкою“ Асоціації Комункультистів. Змонтируємо все листування з цього приводу, щоб Бюро „Гарту“ навчилося краще розбиратися в громадських ситуаціях.

У газ. „Більшовик“ ч. 37(935) було вміщено лист члена „Гарту“ т. Воруського такого змісту:

Прошу вмістити мого листа. Вважаючи, що Асоціація Панфутуристів (Комункультистів) є тим осередком в Києві, який концентрує всі дійсно революційні сили на літературному фронті, а також найбільш відповідає розвитку пролетарського підходу в роботі, цим заявляю про свій перехід з студії „Гарт“ де я працював до цієї пори, до Аспанфуту.

12/II 1924. В. Воруський.

Потім у „Більшовику“ ч. 58 (956) з'явився лист члена „Гарту“ т. Літака (Щербини) такого змісту:

Моє трьохмісячне перебування в Київській студії „Гарту“ дало побачити всю ідеологічну безгрунтовність цієї студії в галузі мистецтва.

На жаль нею досі не оджита стара естетичність.

Нема визначеної комуністичної установки, на якій би базувалася дальніша робота.

Це переконує мене в тому, що ґрунт для роботи є лише у панфутуристів (комункультистів), де є правильна, комуністична установка.

А тому я заявляю про вихід з студії „Гарт“ і перехід до Аспанфуту (Комункультист).

Н. Літак (Щербина).

Після цього Бюро „Гарт“ уміщає в „Більшовику“ 61 (959) таке (найцікавіші місця підкреслено самими авторами, нам залишилися лише підкреслити два призвища в кінці листа):

Шановний т. Редакторе!

Прохаємо вмістити в „Більшовику“ сього листа:

Приблизно з місяць назад бувший член Київ. студії „Гарту“ т. Воруський, а потім в цьому місяці т. Літак (Щербина) вмістили листи в Вашій газеті про вихід (?) з студії „Гарту“ й перехід до Аспанфуту.

Що хотіли цим сказати товариші Воруський і Літак? Нам, наприклад, нема нічого дивного, що вони перейшли до АСПФ, чи перейшли б до кого іншого. Своім переходом вони тільки попередили нас. Рано чи пізно, при чистці ми одженули б і цей хлам, як ворожий нам своєю ідеологією.

Цю справу ми розглядаємо зовсім з другого боку. Які мотиви товаришів, що покинули

„Гарту“? Ось вони: „Гарт“ не має комуністичної установки в своїй роботі, не ґрунтується на комуністичній ідеології, цілком безгрунтова організація й т. д.». З цього боку ми вбачаємо тут певну провокацію, це не вибрики двох юнаків, які забажали «обаспанфутитись». —

Тому „Київ-Гарт“ реагує на це так: 1. що до заяв Воруського й Літака — вважає їх не персональними, а як інсценіровку Аспанфуту, а ті, що вийшли, лише підставні фігури 2. Виступ вважає не лише проти студії, а проти всього „Гарту“, — а тим самим проти комуністичної партії (більшовиків), оскільки „Гарт“ в основу своєї праці кладе марксистську ідеологію й програмові постулати комуністичної партії в культурній роботі. — Аби на далі не виникали непорозуміння сповіщаємо спис дійсних членів Київської студії „Гарту“ твори яких надіслані до Ц. Б. „Гарту“ на затвердження й перетворення студії на Філію „Гарту“: Бараненко Бувович, Галич, Гончаренко, Дубков, Жигалко Капля-Яворовський, Качайло, Кузьмиський, Литвинчук, Сенгалевич, Сербин, Скуратівський, Червоний, Чубук. — Бюро „Гарт“.

Наводимо тепер лист вже самих найдійсніших членів „Гарту“ — секретаря Київської філії „Гарту“ тов. Капля-Яворовського та т. Скуратівського які теж перейшли з „Гарту“ до Асоціації Комункультистів:

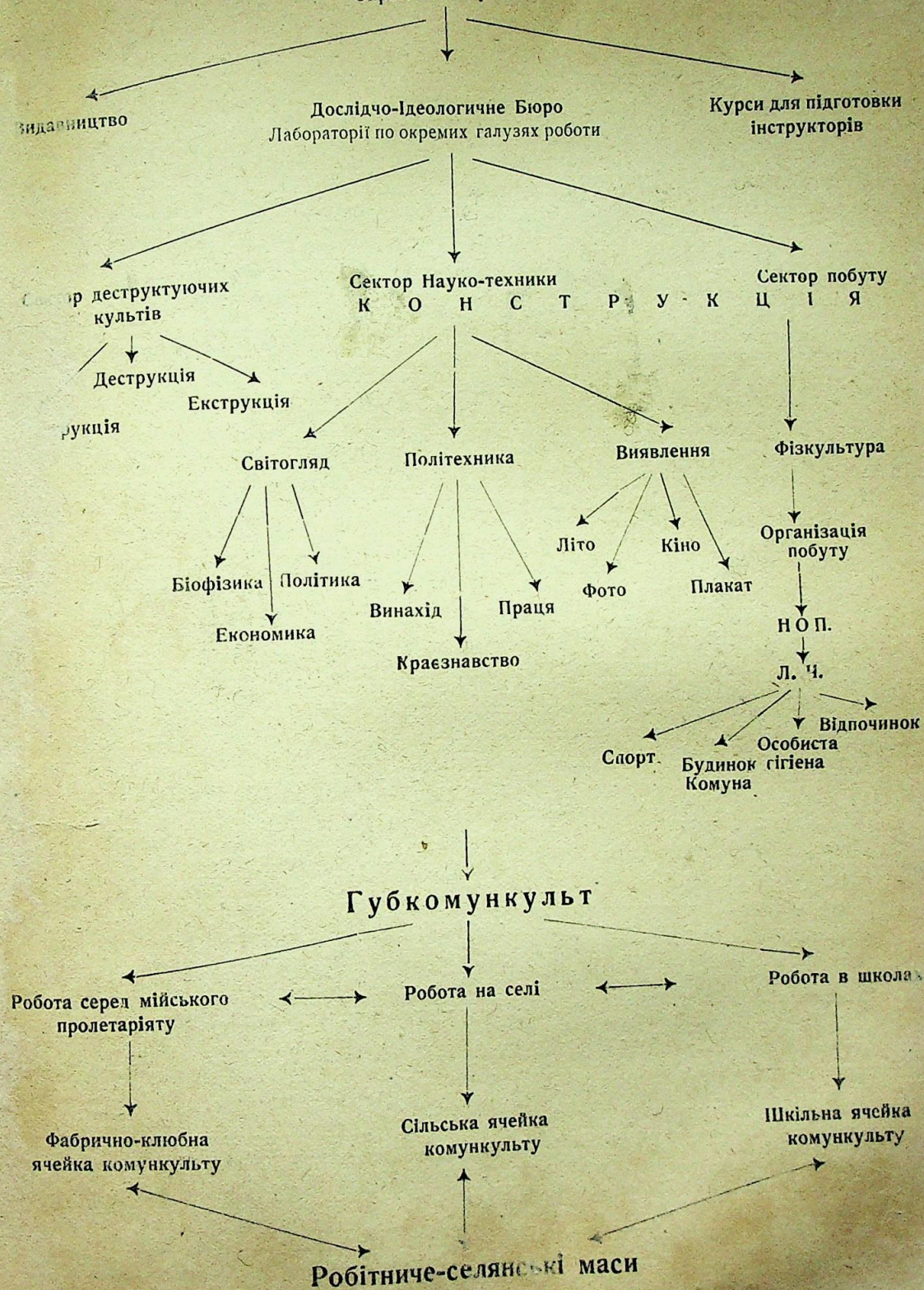
На протязі нашого перебування в Київській філії „Гарту“ ми побачили, що взагалі в „Гарту“ і зокрема в Київ. Філії цілковита відсутність принципової установки, яка б вела по певному шляху, а не культивувала виключно нутро. Нема мистецької платформи, крім назви — немає нічого пролетарського. А звідси розвивається міщанство, анархія. Приглядаючись до роботи АСПФ(к) видно позитивні риси: ясправо окреслені лінії в роботі, корисна для сучасності продукція, корисна праця по диференціації мас, цілком класове опрєдєлення ролі мистецтва в сьгодні дні, немає розходжень між словом і ділом що-до Компартії, а навпаки — праця АСПФ(к) тісно сполучена з працею Компартії та рад. влади. — крім цього повна можливість прикласти на корисну працю свої здатності. Все це змушує нас вийти з „Гарту“ й перейти до АСПФ(к)». Капля-Яворовський (Зінько Яворій) й І Скуратівський.

Отже т. т. з „Гарту“ дозвольте запитати, це теж інсценіровка „Аспанфуту“? І секретар Київської філії „Гарту“ теж підставна фігура? Коли так...

Тоді дозвольте запитати, чи не є весь Ваш „Гарт“ підставна фігура й невдала інсценіровка під пролетарську організацію?

Жорж.

СХЕМА ЦЕНТРОКОМУНКУЛЬТУ
Окремої Республіки

ХАРКІВСЬКИЙ
літературний музей
13949
Том 2100

Ціна 30 коп.

ПРИЙМАЄТЬСЯ **ПЕРЕДПЛАТА**

НА ЖУРНАЛ

ГОНГ КОМУН КУЛЬТА

Орган Бюро Агітації й Пропаганди.

АсКК

присвячений освітленню й про-
паганді проблем 3-го ФРОНТУ
з точки погляду Комуністичної
Культурної Установки.

**ПРО
ГРА
МА**

НАУКОТЕХНІКА

КУЛЬТУРА

ПОБУТ

НОП

ПРОМИСЛО-

ВІСТЬ

ФІЗКУЛЬТУРА

МИСТЕЦТВО

ДЕСТРУКЦІЯ

ЕКСТРУКЦІЯ

КОКСТРУКЦІЯ

ТЕОРІЯ

ПРАКТИКА

ІНФОРМАЦІЯ

ПУБЛІЦИСТИКА

ФЕЙЛЕТОН

ХРОНІКА

СПІВРОБІТНИКИ

Бажан Н., Десняк В., Замислов, Затворницький
Гліб, Ігнатович Гнат, Капля-Яворовський, Курбао
Л., Ковалів Л., Комендант П., Ланіза І., Лопатин-
ський Фавст, Мельник І., Мельник С., проф. Під-
гаєцький В., Попов Павло, Розенцвейг, Савченко
Я., Семенко М., Слісаренко Ол., Слюсаренко Т.,
Сотник Д., Стрільчук Йосип, Сухомлин Н., Тер-
ещенко Мик., Френкель Л., Ціборовський М., Че-
редниченко Віра, Чужий А-рій, Шкурупій Гео,
Шпол Ю., Щербина (Літак) Н., Щербак М., Яловий
Мих., Яновський Юр., Ярошенко Вол. й инш.

З осені 1924 р. „ГОНГ КОМУНКУЛЬТА“ виходитиме ре-
гулярно. Попередній внесок 1 крб. зол. — в рах. передплати.

ГОЛОВНИЙ
РЕДАКТОР

МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: КИЇВ, ул. ЛЕНІНА 8, СЕЛЬБУД., км. 1.

КИЇВСЬКИЙ

ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ

13940

Тел-2100